

VOCABULARI DE NADAL

El català està de festa. Ara que fa més fred, que els dies són més curts i que la canalla té unes setmanes per esbargir-se i xalar, l'Oficina de Català de Manlleu us anima a participar en les activitats de la vila i també, per què no dir-ho?, a cuidar una mica més bé la llengua. Per això, nosaltres hem elaborat aquest vocabulari de Nadal que us permetrà corregir-vos alguns errors que solen ser habituals i d'altres, no tant.

Per Nadal les famílies decoren la casa amb llums, l'arbre de Nadal (normalment és l'avet), les **garlandes** (no **guirnaldes*), els **serrellets** (no pas **espumillón*), el (**boix**) **grèvol**, el **galzeran**, el **vesc** (que porta sort durant tot l'any) i altres plantes, com la **ponsètia**. També hi ha algunes famílies que fan el **pessebre** (la representació del naixement de Jesús) amb diversos elements decoratius i figures: la **molssa**, l'estel o l'estrella de Nadal, el bou, la mula, el nen Jesús, la Verge Maria (o la Mare de Déu), Josep (el pare de Jesús), el **caganer** (figura escatològica i divertida que posa una nota d'humor a l'escena), els pastors, l'àngel...

En català la paraula **Nadal** és sempre singular, **Nadals* és un calc del castellà *Navidades*. Per felicitar algú li diem «**Bon Nadal!**» o «**Bones festes!**» i de la *Nochebuena* en diem **nit de Nadal**. D'altra banda, el mot femení **nadala** pot tenir diversos significats:

1. cançó de Nadal (no pas *villancet*, que, encara que sigui al diccionari normatiu, no l'usem);
2. postal de Nadal;
3. ponsètia, flor de Nadal.

El 25 de desembre a moltes llars **es fa cagar el tió** (no es fa el **cagatió*), que deixa anar regals després que la canalla el piquin i li cantin una cançoneta. Nadal és igualment època de loteries: la rifa de Nadal, el sorteig del Nen i també la Grossa de Cap d'Any. No diem el premi **gordo*, sinó el premi **gros**.

I també és època de patinatge sobre gel. Com sabeu, a Manlleu, a la plaça Bernadí hi ha cada hivern un pista de gel. Sobre el patinatge tenim un lèxic que déu-n'hi-do i us en volem fer cinc cèntims. Primer de tot, aneu ben abrigats, amb **anorac** o **abric**, **botes**, **guants**, **bufanda** i, si voleu, un casquet al cap. Després calceu-vos els **patins de gel** i a lliscar sobre la pista! Però, atenció, no us cregueu que sou els reis del mambo! Aneu de mica en mica, assegurant els peus i no comenceu a fer **viratges**, **bucles** (en anglès *loop*) o **canadencs** (que és un tipus de viratge posant en línia els dos patins). Si no, podeu acabar a l'hospital o, en el millor dels casos, fent un **espagat** involuntari.

I les festes continuen amb la **nit de Cap d'Any** (no pas **Nochevieja*), amb la **revetlla** llarga i esbojarrada per a alguns (no pas **revellón*). A les dotze mengem dotze **grans de raïm**, (no pas **dotze raïms*) i fem soroll amb els **espanta-sogres**. Per felicitar-nos direm «**Bon any nou!**».

Més tard, el dia 5 de gener venen a visitar-nos els **Reis d'Orient** amb els seus patges i fan la tan esperada **cavalcada**. Els noms dels tres reis són **Melcior**, **Gaspar** i **Baltasar** (ep!, les tres erres finals no es pronuncien). L'endemà, l'Epifania, la mainada trobarà alguna sorpresa a casa. El mateix dia es menja el **tortell de Reis**, i a dins hi trobareu una fava i una figureta d'un rei; qui trobi la fava haurà de pagar el pastís i l'afortunat de la figureta serà coronat rei de la festa.